

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 48/05-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. decembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Alexandra Bröstla a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Ing. M. H., bytom D., zastúpeného advokátkou JUDr. M. Č., B., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 7/02, za účasti Okresného súdu Bratislava III, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. M. H. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 7/02 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 7/02 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. M. H. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 48/05 z 23. februára 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. M. H. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 7/02.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 28. januára 2002 okresnému súdu návrh, ktorým uplatnil nárok na náhradu škody vzniknutej následkom choroby z povolania.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebola vec právoplatne skončená.

V sťažnosti sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a súčasne žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 500 000 Sk.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3323/05 doručeným ústavnému súdu 28. septembra 2005, z ktorého vyplýva,

že návrh na začatie konania bol podaný 28. januára 2002 a vo vyjadrení sa ďalej okrem iného uvádza:

„Úpravou zo dňa 31. 1. 2002 sudkyňa doručovala návrh odporcovi s výzvou, aby sa k nemu v lehote 15 dní vyjadril.

Dňa 5. 3. 2002 bolo súdu doručené vyjadrenie odporcu k návrhu.

Úpravou zo dňa 30. 3. 2002 sudkyňa doručovala rovnopis vyjadrenia odporcu k návrhu.

Dňa 23. 4. 2002 bolo súdu doručené vyjadrenie zástupkyne navrhovateľa.

Dňa 24. 5. 2002 bolo súdu doručené vyjadrenie odporcu k predchádzajúcemu vyjadreniu zástupkyne navrhovateľa.

Úpravou zo dňa 1. 3. 2005 sudkyňa nariadila pojednávanie na deň 16. 5. 2005.

Úpravou zo dňa 3. 5. 2005 sudkyňa zmenila termín pojednávania na deň 30. 5. 2005 z dôvodu účasti na odbornom seminári.

Pojednávanie dňa 30. 5. 2005, ktoré bolo meritórne, súd odročil na deň 27. 9. 2005 s tým, že zástupkyňa navrhovateľa v lehote 10 dní predloží súdu mená a adresy navrhnutých svedkov.

Dňa 9. 6. 2005 zástupkyňa navrhovateľa oznámila súdu mená a adresy svedkov.

Úpravou zo dňa 2. 9. 2005 sudkyňa zmenila termín pojednávania na deň 6. 10. 2005 z dôvodu sťahovania súdu do nových priestorov.

Dňa 16. 9. 2005 boli súdu poštou vrátené ako nedoručené zásielky od predvolávaných svedkov (...) s reláciou pošty, že adresát je neznámy.

Je pravdou, že vo veci sa nekonalo v období od 24. 5. 2005 (správne 24. mája 2002, poznámka ústavného súdu) do 3. 5. 2005, čo však pripisujem najmä preťaženosti sudkyne, ktorá má v súdnom oddelení 541 nevybavených vecí, resp. celého súdu, ktorý od 1. 1. 1997 prevzal veci bývalého Okresného súdu Bratislava - vidiek a od 1. 1. 2005 veci bývalého Okresného súdu Pezinok.

V tejto súvislosti poukazujem na analýzu zaťaženia súdov, resp. zoznam preťažených súdov vyhotovený nedávno Ministerstvom spravodlivosti SR. Podľa neho na Slovensku chýba 258 sudcov, z toho v Bratislave 71, z toho na našom súde. Z prvých šiestich najpreťaženejších okresných súdov sú štyri bratislavské, náš súd je na štvrtom mieste.

Poukazujem na to ako na skutočné príčiny prietáhov v konaní, aj keď viem, že z hľadiska rozhodovania ústavného súdu je to právne bezvýznamné.“

Obsah spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení z 21. septembra 2005, a preto ústavný súd poukazuje len na úkony uvedené v tomto vyjadrení, ktoré považuje za preukázané. Okrem týchto úkonov ústavný súd ďalej zistil, že:

- pojednávanie uskutočnené 6. októbra 2005 bolo odročené na 14. november 2005 za účelom opätovného predvolania svedkov navrhnutých sťažovateľom na vypočutie;

- pojednávanie uskutočnené 14. novembra 2005 bolo odročené na 9. február 2006, pričom právnenému zástupcovi odporcu bolo uložené, aby v lehote 20 dní okresnému súdu predložil „... *predpisy armády ohľadom postupu pri stanovení jednotlivých kvalifikácií zdravotnej spôsobilosti so špecifikáciou možnosti zaradenia v rámci armády pri tom ktorom druhu zdravotnej spôsobilosti*“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitnosť vecí, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povaha vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa

(napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie sporov o náhradu škody z titulu choroby z povolania môže predstavovať určitý stupeň právnej a faktickej zložitosti, najmä v súvislosti s určovaním a výpočtom výšky odškodnenia. Doterajšiu dĺžku napadnutého konania však ústavný súd nemôže pripísať iba na vrub faktickej a právnej zložitosti prerokovávanej veci.

2. Pri vyhodnotení doterajšieho priebehu konania podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci. Ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu a z vyjadrení účastníkov zistil, že k spomaleniu konania, resp. k prietahom v konaní došlo v období od 30. marca 2002 (okresný súd doručoval rovnopis vyjadrenia sťažovateľovi), do 1. marca 2005 (okresný súd nariadil pojednávanie na 16. máj 2005).

Prietahy v konaní v dôsledku nečinnosti okresného súdu predstavujú takmer 3 roky. Okresnému súdu možno pripísať na vrub aj určitú mieru nesústredenosti postupu, keď ostatné pojednávanie vo veci uskutočnené 14. novembra 2005 bolo odročené na 9. február 2006 s tým, že právny zástupca odporcu „... predloží súdu v lehote 20 dní predpisy armády ohľadom postupu pri stanovení jednotlivých kvalifikácií zdravotnej spôsobilosti so špecifikáciou možnosti zaradenia v rámci armády pri tom ktorom druhu zdravotnej spôsobilosti“.

Ústavný súd konštatuje, že vyžiadanie vnútorného predpisu odporcu patrí medzi jednoduché úkony, ktoré mohol okresný súd realizovať už v rámci prípravy na prvé pojednávanie. Existenciu prietahov v konaní uznal okresný súd vo svojom vyjadrení

z 21. septembra 2005, v ktorom ďalej uviedol, že nekonanie vo veci „... pripisujem najmä preťaženosti sudkyne, ktorá má v súdnom oddelení 541 nevybavených vecí, resp. celého súdu, ktorý od 1. 1. 1997 prevzal veci bývalého Okresného súdu Bratislava - vidiek a od 1. 1. 2005 veci bývalého Okresného súdu Pezinok“.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí a personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 7/02 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 500 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Sťažovateľ poukázal najmä na to, že *„Uvedená nečinnosť sa ma dotýka o to viac, že vzhľadom na vzniknutú ujmu a zdravotné ťažkosti, ako dôsledok povolania, je pre mňa obtiažne zabezpečiť si primerané zamestnanie a tým i finančné prostriedky, čo má za následok neustále zhoršovanie mojich sociálnych pomerov“*.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 7/02, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, najmä to, že konanie o nárokoch vyplývajúcich z choroby z povolania majú pre sťažovateľa existenčný význam, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne

skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť účastníkom konania, aby úplne alebo čiastočne uhradili inému účastníkovi konania jeho trovy.

V danom prípade ústavný súd o úhrade trov konania úspešného sťažovateľa nerozhodol, pretože si ju jeho právna zástupkyňa neuplatnila a trovy konania ani nevyčíslila.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2005